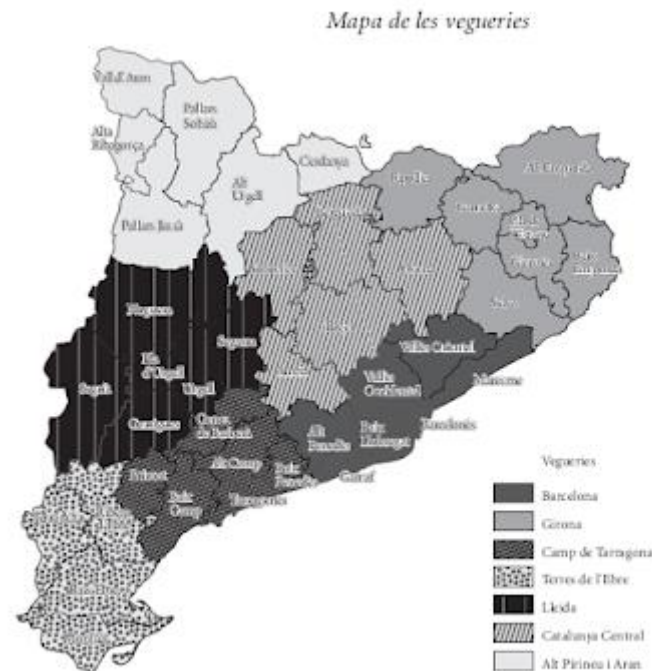

Tema 09: L'organització política i territorial d'Espanya i de Catalunya.

1. Descriviu la informació representada en el mapa.

FONT: Departament de Governació i Administracions Públiques, 2010.

És un mapa político-administratiu de les set vegueries segons la Llei de vegueries de 2010 que està basada en el que preveu l'Estatut d'autonomia de Catalunya: comarques gironines, regió metropolitana, Catalunya central, camp de Tarragona, terres de l'Ebre, Pla de Lleida i Pirineus.

Aquesta ordenació en vegueries està pendent de la seva aplicació. La font és la pàgina web del Dept. de Governació de la Generalitat de Catalunya, 2010.

2. Responen, a partir de la font anterior.

a) Expliqueu els canvis que observem en el mapa de les vegueries en relació amb la configuració de les quatre províncies vigents actualment.

- La província de Tarragona es subdivideix en dues vegueries: terres de l'Ebre per a les comarques meridionals i Camp de Tarragona per a les de l'àmbit Tarragona-Reus.
- La província de Girona queda igual excepte la Cerdanya que passa a la vegueria Pirineus.
- La vegueria Pirineus abasta les comarques pirinenques de les províncies de Lleida, Barcelona i Girona.

Tema 09: L'organització política i territorial d'Espanya i de Catalunya.

- Es forma una vegueria anomenada Catalunya central amb les comarques de l'Anoia, el Bages, Osona i Berguedà (prov. de Barcelona) i el Solsonès (prov. de Lleida).
- La vegueria Terres de Lleida correspon a les comarques meridionals incloses a la prov. de Lleida.

b) Quines funcions o competències tindran les vegueries?

Les competències de les vegueries són de dos tipus: les que es deriven de la coordinació dels serveis municipals (assistència i cooperació municipal, prestació de serveis públics de caràcter supracomarcal, en definitiva, les que desenvolupen actualment les diputacions provincials) i les que venen derivades de la representació de la Generalitat en el territori.

c) Quines institucions politicoadministratives seran substituïdes per les vegueries quan aquestes entrin en funcionament?

Les vegueries hauran de substituir les diputacions provincials.

3. Exposeu les competències reservades a les comarques en l'organització politico-administrativa de Catalunya. Expliqueu també qui integra els consells comarcals i com es configuren.

Les competències reservades a les comarques en l'organització politico-administrativa de Catalunya són: ordenació del territori i urbanisme, sanitat, serveis socials, competències delegades en matèria de cultura (gestió dels arxius històrics comarcals, gestió dels centres de normalització lingüística...), esport, ensenyament (transport escolar, menjadors escolars), salubritat pública i medi ambient. A banda d'aquestes, les que es puguin derivar de les que marca la llei de règim local i les competències municipals per delegació o per conveni (ex, recaptació d'impostos municipals).

Els consells comarcals estan integrats pels consellers comarcals que han de ser regidors municipals electes. Són designats per les formacions polítiques. El nombre de consellers està en relació a la població de la comarca.

La configuració dels consells comarcals es fa a partir dels resultats de les eleccions municipals. Se sumen els regidors electes per cada formació política i s'assignen els consellers comarcals aplicant la llei d'Hondt.

Tema 09: L'organització política i territorial d'Espanya i de Catalunya.

4. Descriviu la informació representada en el mapa i esmenteu el nom d'una comarca els límits de la qual s'estenguin per més d'una província.

FONT: Institut Cartogràfic de Catalunya. *Atlas nacional de Catalunya* [en línia].

Es tracta d'un mapa de Catalunya que mostra les divisions administratives comarcals i provincials de Catalunya. La Font és l'Atlas Nacional de Catalunya de l'ICC, consultable en línia.

Destacar que la divisió provincial a Catalunya comprèn 4 províncies i la divisió comarcal 41 comarques.

Comarques amb límits repartits entre dues províncies hi ha la Cerdanya, gairebé meitat i meitat entre les províncies de Girona i Barcelona, i després la Selva, Osona i el Berguedà que tenen un municipi cadascuna adscrit a una província diferent de la majoria.

Tema 09: L'organització política i territorial d'Espanya i de Catalunya.

5. Responen a les qüestions següents relacionades amb les divisions territorials de Catalunya (províncies i comarques):

a) Expliqueu l'origen històric de les províncies i de les comarques.

Les províncies actuals són el resultat de la divisió estatal en províncies efectuada l'any 1833 per aconseguir una millor administració del territori per part de l'Estat, d'acord amb els principis racionalistes dels il·lustrats liberals de l'època. A Catalunya es van delimitar 4 províncies de les 50 que es van constituir en tot l'Estat.

La comarca és una unitat territorial d'origen històric que es va definir en la seva forma actual en el primer Estatut de Catalunya l'any 1932, el qual va definir 38 comarques. L'Estatut de l'any 1979 les va recuperar i posteriorment l'any 1988 es van afegir 3 comarques noves.

b) Quins són els òrgans de govern de cadascun d'aquests dos nivells administratius i quins serveis ofereixen?

Les províncies estan administrades per les Diputacions provincials, amb el president i els diputats provincials elegits d'entre els càrrecs municipals de la província. És un òrgan de l'administració territorial local i s'encarrega de la recaptació d'impostos, i de l'organització de serveis de tot tipus que no poden ser afrontats en solitari pels municipis, sobretot els de dimensió més petita.

Les comarques estan administrades pels Consells Comarcals mitjançant el President del Ple Comarcal. Les seves competències són reconegudes per la Llei de l'Organització Comarcal de Catalunya i consisteixen, a més de les que estableix la Generalitat de Catalunya, en aquelles que els ajuntaments voluntàriament els hi cedeixen per delegació o per conveni, per exemple: programes educatius, esportius, de sanitat, etc.

6. Responen a les qüestions següents relacionades amb l'organització política i administrativa de Catalunya:

a) Exposeu breument què és un estatut d'autonomia.

L'Estatut d'Autonomia és la llei marc que regula les institucions d'autogovern i les competències que es podran exercir.

b) Quines són les institucions pròpies de Catalunya segons l'Estatut d'autonomia vigent i quines funcions tenen?

Tema 09: L'organització política i territorial d'Espanya i de Catalunya.

Les institucions pròpies recollides en l'Estatut són la Generalitat de Catalunya, que integra el Parlament, amb la funció legislativa, i les figures del President de la Generalitat i del Consell Executiu, que exerceixen les funcions de govern.

c) Expliqueu una competència exclusiva de la Generalitat de Catalunya.

Les competències exclusives de la Generalitat són diverses, per exemple: cultura, dret civil, urbanisme, turisme, benestar social, joventut, etc.

7. Descriviu la informació representada en el mapa.

FONT: Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, 2014.

Mapa polític on es representen les Comunitats Autònomes tot indicant el procediment pel qual van assolir l'autonomia.

La font és el Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, 2014.

Descripció de la informació:

S'observa com hi ha quatre autonomies: Catalunya, País Basc, Galícia i Andalusia que van accedir per la via de l'article 151 de la Constitució. Les comunitats de Navarra i València hi van accedir per un procediment assimilat al de l'article 151, mentre que la resta van accedir-hi per raó de l'article 143. Ceuta i Melilla tenen estatut de ciutat autònoma.

Tema 09: L'organització política i territorial d'Espanya i de Catalunya.

8. Compareu i comenteu les característiques dels estatuts d'autonomia d'acord amb l'esquema següent:

— Trets comuns que presenten les comunitats que van accedir a l'autonomia per la via de l'article 151 de la Constitució espanyola.

Les comunitats que van accedir a l'autonomia per mitjà de l'article 151 de la Constitució són les anomenades nacionalitats històriques: Catalunya, País Basc i Galícia, a les quals es van equiparar Navarra i València.

A les nacionalitats històriques se'ls hi reconeix posseir una llengua, cultura i altres trets diferencials d'ordre històric, fiscal o jurídic propis. També es va considerar el tenir un Estatut aprovat o en tramitació parlamentària durant la II República.

Andalusia es va afegir a les anteriors en l'accés a l'Autonomia per la via de l'article 151 i es va definir en el seu Estatut com a nacionalitat històrica.

— Tipus de competències que les comunitats autònomes tenen transferides.

Les Comunitats Autònomes poden legislar i gestionar sobre un conjunt de competències transferides per l'Estat sobre diverses matèries.

Hi ha matèries en que les Comunitats tenen competències plenes, en altres casos les competències són compartides amb l'administració de l'Estat.

Diferenciar entre les competències transferides, les plenes o exclusives i les compartides.

9. Expliqueu les característiques principals de les institucions bàsiques de l'organització territorial i administrativa d'Espanya, d'acord amb l'esquema següent:

— El poder local: institucions i funcions de l'Administració municipal.

L'Ajuntament és la institució pròpia del poder local, amb capacitat de legislar i gestionar sobre les competències municipals. Els ciutadans d'un municipi elegeixen cada quatre anys els regidors que componen el Plenari de l'Ajuntament. Els regidors elegits escullen l'alcalde d'entre un dels seus membres.

Les competències específiques que els Ajuntaments han de gestionar estan relacionades amb equipaments i serveis públics d'abast municipal com l'urbanisme, el transport públic, la recollida d'escombraries i la gestió de residus, la provisió d'aigua potable, etc.

Tema 09: L'organització política i territorial d'Espanya i de Catalunya.

— El poder autonòmic: institucions i funcions de l'Administració autonòmica.

Les institucions pròpies de les Comunitats Autònomes són el Parlament, representant del poder legislatiu, el President i el Govern, que representen el poder executiu, i el Tribunal Superior de Justícia, que representa el poder judicial, tots dins l'àmbit territorial de la comunitat autònoma.

En el Parlament es discuteixen i s'aproven les lleis i es controla l'acció del govern.

El President nomena els membres del Govern i dirigeix l'acció de govern, encarregada d'executar les lleis aprovades pel Parlament.

El Tribunal Superior de Justícia és la màxima instància judicial, on es dirimeixen en última instància dins l'àmbit de la comunitat autònoma, les demandes civils i penals.

10. Descriu la font i resumeix les idees principals del text.

Article 137. L'Estat s'organitza territorialment en municipis, en províncies i en les Comunitats Autònomes que es constitueixin. Totes aquestes entitats gaudeixen d'autonomia per a la gestió dels interessos respectius.

[...]

Article 143. 1. En l'exercici del dret a l'autonomia reconegut en l'article 2 de la Constitució, les províncies limítrofes que tinguin característiques històriques, culturals i econòmiques comunes, els territoris insulars i les províncies d'entitat regional històrica podran accedir a l'autogovern i constituir-se en Comunitats Autònomes d'acord amb el que preveuen aquest Títol i els estatus respectius.

[...]

Article 144. Per motiu d'interès nacional, i mitjançant una llei orgànica, les Corts podran:

a) Autoritzar la constitució d'una comunitat autònoma encara que el seu àmbit territorial no superi el d'una província [...].

b) Autoritzar o acordar, en el seu cas, un Estatut d'Autonomia a territoris que no es trobin integrats en l'organització provincial.

c) [...]

FONT: *Constitució Espanyola*, 1978.

Redactar un resum on hi constin els següents punts:

En l'article 137 s'estableixen les escales territorials de l'Estat Espanyol.

En l'article 143 s'estableixen les condicions que han de complir els territoris que vulguin constituir-se en comunitats autònomes.

Finalment, en l'article 144 s'autoritza la creació de comunitats autònomes uniprovincials així com la concessió d'estatuts d'autonomia a territoris que no formen cap província.

Tema 09: L'organització política i territorial d'Espanya i de Catalunya.

11. Responen.

a) Segons el text, quines escales fixa l'ordenació del territori? Atès el contingut de l'article 144, indiqueu si hi ha comunitats autònomes uniprovincials i si existeixen territoris que, sense ser províncies, tinguin estatut d'autonomia.

Les escales territorials són: municipis, províncies i comunitats autònomes.

Existeixen comunitats autònomes uniprovincials i són: Astúries, Cantàbria, La Rioja, Navarra, Múrcia, Madrid i les Illes Balears.

Ceuta i Melilla són dues ciutats situades al nord d'Àfrica que tenen estatut d'autonomia.

b) Esmenteu les institucions responsables de la gestió provincial i la forma d'elecció dels membres que en fan part.

Les institucions responsables de les províncies són les diputacions provincials. Els seus membres, els diputats provincials, són escollits de forma indirecta i per cada partit judicial, en relació amb el nombre de vots aconseguits per les formacions polítiques que han tret algun regidor en algun municipi del partit judicial.

12. Exposeu les principals característiques de l'organització territorial pròpia de Catalunya, d'acord amb l'esquema següent:

a) Escales territorials supramunicipals.

Escala comarcal: formada per 41 comarques des de 1988 a partir de l'organització comarcal de l'època republicana.

Escala autonòmica: recuperada l'autonomia des de la constitució de 1978 que reconeix nacionalitats i regions amb institucions pròpies, Catalunya s'organitza com a comunitat autònoma d'acord amb el què estableix l'Estatut d'autonomia.

b) Institucions responsables i competències que corresponen a cada escala territorial.

Les institucions polítiques responsables són per les comarques: els Consells Comarcals formats per consellers i conselleres comarcals elegits entre els regidors i regidores dels diversos municipis de la comarca, que tenen competències en aspectes com cultura, esports o educació.

A escala autonòmica, la institució és la Generalitat de Catalunya amb competències com educació, sanitat, medi ambient, ordenació del territori, etc.